

Jul i gamle dage på en gård

Historie fra bogen "Det gamle Als"

Juleaftens dag blev der syslet bedre og grundigere end andre Dage; der blev overalt fejlet og støvet bedre af end til Hverdag. - Karlen og Drengen skulde kun tærskes et Udlæg Korn; om Eftermiddagen blev der skåret Hakkelse for hele Julen, fejlet gårdsplads og muget i Stalden; der blev ryddet op og stillet paa Plads overalt; der blev fejlet under hver Hest og Ko, og der blev strøet hvidt Sand

I Kostalden hjalp pigerne til, og køerne strigledes og børstedes. Karlene spændte et par heste for fjællvognen

og tog ud i marken for at hente de løsgående får hjem til helligdagene. De fangede dem ved hjælp af en lang line og et stykke brød. De unge få snærede karlene ned med Linen, som de løb med mellem sig. De gamle får fik de ved at lokke dem til sig med brødet. Og så blev der lagt strikker både på de unge og de gamle. På hjemvejen læssede karlene harven og ploven på vognen og tog dem med hjem; de måtte ikke stå julen over paa Marken; ellers kom heksene og red på dem. Kom jerusalems skomager («e Skomager») forbi, kunde han også let hitte på at sætte sig på dem, og det var ikke godt for høsten. Plov og harve kom i hus, og fårene sattes i stalden, og blev fodrede med boghvedehalm.

Køerne fik en rigelig hø eller havrerivning i stedet for den sædvanlige halm der blev også kastet foder ned fra slyden til de følgende dage. Katten og Hunden fik rigelig sødmælk; Nissen fik sin grød med smør i; det besørgedes gerne af førstepigen; det var en glæde for husbonden, når grøden var spist næste dag, og det var den. Fuglene fik deres neg, eller der blev strøet korn for dem. Når Aftenen faldt på, og alle havde fået sig vasket og klædt pænt på, samledes man om det lange bord i e Dønsk. En Dug bredtes paa Bordet, et tregrenet Lys stilledes derpå, og nadveren blev sat frem; Husfaderen sad for den ene bordende, og huemoderen satte sig Juleaften ved den anden bordende; Kvinderne sad ellers ikke til bords ved måltiderne; men Helligaftenen satte de sig under måltidet. Husmandsfolk, der havde hjulpet i høsten, indbydes gerne til nadverbordet Juleaften og Nyårsaften, så der kunde være temmelig mange samlede. Helligaftener måtte man dog passe på, at der ikke kom til at sidde 13 til bords; for saa døde der en af dem, inden året var omme. Opdagede man, at der var 13, stod en op og gik fra bordet, eller der skaffedes en fjortende til. Husbonden bad nu fadervor, og måltidet begyndte. flæskesteg eller røget svinehoved med grønlangkål og derefter risgrød var den sædvanlige Julenadver. Også ribbensteg og medisterpølse var juleaftensmad. I enkelte familier spistes klipfisk i stedet for kål og flæsk. - Til sidst kom æbleskiver og »Itvedebrød«, hvortil der blev drukket mjød. Efter måltidet, bad husbonden igen, og der blev sunget en julesalme eller to.

I tidligere tid plejede man på Als i borgerlige folks huse Juleaften efter endt nadver, hvortil i reglen nødes risengrød, steg og æbleskiver, hvorimod nytårsaften i stedet for steg træder et kogt svinehoved med langkål, - at sætte et par eller flere tallerkener hen paa et lille Bord for børnene, der imidlertid måtte gå ud af stuen. Hellekrist (Helligkrist) lagde da sine gaver, bestående af legetøj, kager og andet godt på ethvert barns tallerken og bredte en hvid dug over det hele. Når han var gået, lod man børnene komme ind, og glade hoppede de hen for at se, hvad han havde bragt dem. I nyere tid er Juletræet med de mange lys trådt i stedet for den gamle skik. I alle hjem kom der efter julenadveren pebernødder, hasselnødder og æbler paa bordet, og sædvanlig spilledes der kort eller gætteleg om disse herligheder.